

Opinie Klimaatactivisme

Samenwerken met een museum is beter dan soep gooien tegen een kunstwerk

Kunst is er ook om ons wakker te schudden, vindt Peter de Haan, directeur van het Museon-Omniversum in Den Haag. Dus waarom komt Extinction Rebellion niet eens praten?

Peter de Haan 30 november 2022, 10:46

Milieuactivisten trokken onlangs veel internationale aandacht met hun omstreden acties, waaronder het gooien van etenswaren tegen bekende schilderijen in kunstmusea. Sommige museumdirecteuren reageren onthutst. Juist nu is het tijd om als museum de handschoen op te pakken als het gaat om activisme en de handen ineen te slaan.

Het is namelijk doodzonde als deze klimaatacties op zichzelf staan. Ik zou vanuit mijn functie als directeur van Museon-Omniversum ook razend zijn als er een kostbaar stuk uit onze collectie met opzet beschadigd zou worden. Ook al is het om een punt te maken.

Tegelijkertijd kan ik op mijn beurt ook wel sympathie opbrengen voor de symboliek van de milieuactivisten. De kwetsbaarheid van kunst is vergelijkbaar met de kwetsbaarheid van de aarde zelf. Alleen is het copy-pasten van acties, zoals jezelf ergens aan vastlijmen en stickers plakken ironisch genoeg geen oplossing die blijft kleven.

Duidelijk signaal

Ik heb zelf ook in mijn jonge jaren gedemonstreerd voor het klimaat en snap de urgentie. In de tijd van de Club van Rome zo'n vijftig jaar geleden. En wat is er veranderd? Het grote publiek is

gewend geraakt aan de zoveelste klimaatstunt. De bewustwording is er wel, maar er naar handelen, dat laten veel mensen achterwege. Want we zijn afgeleid door de volgende soap, de aanschaf van een nieuwe auto of nadenken over de impact van een volgende reis met het vliegtuig.

Intussen worden milieuactivisten onevenredig hard bestraft ten opzichte van andere wetsovertreders die wegen blokkeren. De rechter wil – niet geheel onlogisch – een duidelijk signaal afgeven over het vernielen van kostbaarheden. Maar ontziet daarmee ook de kostbaarheid van de onderliggende boodschap die luidt: “Denk niet alleen aan jezelf, maar ook aan het milieu”.

Als de krant uit is of het journaal is afgelopen, vervaagt die boodschap meestal snel, waardoor mensen er niet naar leren handelen. De acties laten geen blijvende indruk na. Laat dat nu net een taak zijn voor de kunst en cultuur.

Want kunst dient meer te doen dan alleen amuseren, verwonderen en inspireren. Prima dat we met z'n allen in de kunst- en cultuursector focussen op wisseltentoonstellingen en producties over prachtige thema's maken. Maar kunst mag – nee, moet – van tijd tot tijd ook kunnen schuren, wakker schudden en aansporen tot verandering van gedrag. Daar ligt een uitgelezen rol voor musea, een rol die we te vaak laten liggen.

Er is meer nodig dan enkel wijzen op de historische schoonheid van toen en bijdragen aan een leuk dagje uit in het nu. Kritisch zijn over de toekomst en hoe we daarmee omgaan hoort ook in het museum, het theater of de kunstgalerie.

Fascinatie voor de aarde

Daarom nodig ik de milieuactivisten die het nieuws domineren graag bij ons uit. Ons museum is namelijk meer dan een verzameling collecties; we zijn ook een impactcenter en kennishub voor een duurzame toekomst. Onze fascinatie en liefde voor de aarde zit in ons DNA, dus natuurlijk roepen klimaatacties iets bij onze medewerkers en mijzelf op. Dagelijks vragen we aandacht voor de missie om elkaar te helpen om onze prachtige planeet en alles wat erop leeft te beschermen.

Maar dat kan niet alleen door te zenden; het vraagt om ook luisteren en stilstaan bij wat er in de samenleving speelt en beweegt.

Daarom zijn de activisten welkom bij ons. Niet om soep tegen kunstobjecten te smijten. Maar om de handen ineens te slaan en te kijken hoe we als museum de milieu-urgentie kunnen omzetten in breed maatschappelijk draagvlak. In de vorm van kunstuitingen die wakker schudden en raken zonder dat we met het vingertje wijzen of er kostbare kunst beschadigd dreigt te worden.